

Visszapillantás az erdőőri szakoktatás ötvenéves multjára 1883-1933

írta: Ágfalvi Imre.

Ötven év nagy idő. Nagy idő még akkor is, ha a légkői nyugodt, az évek zökkenő nélkül múlnak el. A sok szenvedésen keresztülment, megcsonkított Magyarország fekete szemüvegén nézve vissza a multba, ennek a békés, csendes multnak a képe annyira távol esik tőlünk, annyira messze van, mintha csak a mesék világában volna.

Ebbe a messzi, gondnélküli időbe kell egy pillanatra visszatermem mégis, hogy az ötvenéves erdőőri szakoktatásnak összefoglaló képét nyujthassam. Szükségesnek gondolom ezt az ismertetést a jubileum alkalmával, mert az alsóbbfokú szakoktatás kérdését azok, kik azzal szorosabb kapcsolatban nincsenek, nem is ismerik eléggé.

Ötven évvel ezelőtt az erdőtörvény intenciói alapján Bedő Albert országos főerdőmester, Tisza Lajos szegedi kir. biztos és országos erdészeti egyesületi elnök és az „Országos Erdészeti Egyesület” fáradhatatlan munkássága, akadályt nem ismerő energiája alapján valóra vált a hosszú idők óta óhajtott, de sokáig be nem teljesedett kívánság, megszületett az első erdőőri szakiskola.

1883 október hó 11-én ünnepélyes keretek közt nyílt meg az első magyar erdőőri szakiskola, Szeged város határában, Ásotthalmán, illetve, ahogy most nevezik, Királyhalmán. Az iskola tanfolyamának első megnyitásánál megjelent mindenki, akinek annak megteremtésében csak része volt.

Az iskola létrehozásának fontosságát többek között legjobban bizonyította az a tény, hogy I. Ferenc József királyunk azt a megnyitás után néhány napra látogatásával megtisztelte.

A királyhalmi iskolába való felvételtől szóló hirdetmény 1883 augusztus havában jelent meg. Eszerint az intézet 20 hónapos tanfolyamán résztvevő tanulóinak létszámát 12 főben állapították meg. A tanulók háromnegyed része ingyenes ellátásban részesült, csupán a többieknek kellett évi 150 forintot ezért fizetni. A felvételi feltételek: betöltött 17 éves életkor, ép, erős testalkat, jó látó-, halló- és beszélő-képesség, elemi iskolai vég-

zettség, vagy csak folyékony írni és olvasni tudás és a négy alpművelettel való számolás és végül a jó erkölcsi magaviselet voltak.

A felvételi feltételeket meglehetősen enyhén szabták meg, különösen az előképzettséget illetőleg, mert az írás-olvasás és számolásnál kevesebbet követelni már nem is lehetett volna.

Az iskoláról bővebbet tudunk meg az 1885. év elején megjelent szabályzatból.

Az iskolai tanfolyam október 10-én kezdődött és a második év szeptember havában ért véget. A tanulók minden félévben vizsgálatot tettek és annak alapján osztályoztattak. Tankönyvül dr. Bedó Albert „Erdőőr” című könyve szolgált, napi egyórai szobaoktatás mellett. A tanulók gyakorolták még az írást, olvasást és számítást is. Feladatukat képezte kisebb területek egyszerű felmérése, a lövészet, vadászat, vadápolás elsajátítása. Az iskola taanyagát képezte még a magyar nyelv és alkotmány ismerete, a földrajz s a mezőgazdasági alapismeretek.

A hangsúly mindenütt a gyakorlati oktatáson volt, úgy, hogy a második évben minden egyes tanuló minden erdőőri teendőt egymaga többször köteles volt elvégezni és ezért az intézet vezetője fegyelmileg tartozott felelősséggel.

Az iskola a két év elteltével a megfelelő szorgalmat, magaviseletet és előmenetelt mutató tanulóknak bizonyítványt adott, akik egy évi erdei szolgálat után erdőőri szakvizsgára kerülhettek.

Az erdőtörvény végrehajtási munkálatai, az első szakiskola eredményei 1885-ben a Temesvár melletti vadászerdei és egy év múlva 1886-ban a liptóújvári erdőőri szakiskola megnyitására vezettek. Királyhalom a homoki erdősítés és az Alföldfásítás nehéz munkájába, vadászerdő a tölgyesek művelésébe, Liptóújvár pedig a tülevelűek gyönyörű világába és a viziszállítás menetébe vezette be a tanulókat.

A három iskola felállítása az oktatás szempontjából azért vált fontossá, mert az 1887. évben kiadott új szabályzat szerint a tanulók az egyes félévi vizsgák után a m. kir. földművelésügyi minisztérium intézkedése alapján az egyik szakiskolából átkerülhettek a másikba s így lehetővé vált a tanulók látóköré-

nek lényeges kibővítése. Az új szabályzat eltért a régitől még abban is, hogy az iskolát végzett és bizonyítványt nyert tanulók már $\frac{3}{4}$ évi erdei gyakorlati szolgálat után az erdőőri szakvizsgát letehették.

A királyhalmi szakiskola 10 éves fennállásakor nyílt meg Görgényszentimrén 1893 október havában a negyedik erdőőri szakiskola. Bedő Albert országos főerdőmester körvonalazta megnyitó beszédében az új iskola célját. Az erdélyi részek szélességét — akiknek jórészüik az erdőkből él — akarták ezzel fellendíteni és gazdaságilag előbbre vinni.

A négy iskola kimondottan az erdőtörvény 37. §-a értelmében szakvizsgázott erdőőrökkel látta el az erdőbirtokosokat, de feladatát képezte az is, hogy a törvény 22. §-a alapján kisebb erdőbirtokok számára oly műszaki segédszemélyzetet is neveljen, kik az őrzésen kívül a kezelési teendőket el tudták végezni. Erdészeti műszaki segédszemélyzet nevelésére az erdőgazdaság extenzív voltánál fogva égetően szükség volt s az ehhez megkívánt elméleti és gyakorlati tudást az erdőőri szakiskolák adták meg.

A szakiskolák vezetősége azonban csupán ennek a feladatnak megoldásánál nem állt meg, hanem mint a erdőgazdaság létesítésével, mint a csemetekert fenntartásával jótékony befolyást akart gyakorolni a környék erdőbirtokosaira is. S ez a cél valamennyi iskolánál kisebb-nagyobb mértékben sikerült.

Az oktatásnál hangsúlyozottan ki kell emelnünk azt, hogy úgy az elméleti és a szemléltető előadásokat, valamint a gyakorlati munkákat előre megállapított terv szerint végezték el, állandó felügyelet mellett a katonai fegyelem szigorú betartásával. Szükséges is volt ez az intézkedés azért, hogy a növendék megismerje az erdőgazdaságban előforduló munkák csinjátbinját, értékelje és szeresse a munkát, tudjon engedelmeskedni elöljáróinak, végezze el a parancsot gyorsan és tökéletesen, egyszóval megbízható segítője legyen az erdőgondnoknak.

Az iskolák különös gondot fordítottak a csemetekertre is. Az itt előforduló összes munkát a tanulók végezték, sőt kiterjeszkedtek a gyümölcsfa tenyésztésére is. Jutott mód és alkalom a vadászatra. Az iskola padjaiban tanulták a hazai vadak

természetrajzát, a fegyver részeit és használatát, a vadászat módjait s a vad ápolását. A vadászterületen különféle berendezéseket létesítettek, láthatták a társas vadászat sokféle módját. Lövésbeni készségük fejlesztésére lövölde állt a tanulók rendelkezésére.

Végül meg kell említeni, hogy a kísérleti állomás is bekapcsolódott a szakiskolai oktatásba. A szakiskolák mellett létesített kísérleti, illetve meteorológiai és talajnedvességet megfigyelő állomáson megismerték a tanulók a műszereket és példákat láthattak arra, hogy adott esetben melyik mód vezet a legjobb eredményre.

Azt talán fölösleges külön kiemelni, hogy a hazafias magyar érzés és öntudat fejlesztése terén az iskolák mily óriási s eléggé nem értékelhető munkát végeztek.

A királyhalmi szakiskola megnyitása után mintegy 20 év múlva a gyakorlati erdészek részéről mindegyre sűrűbben hangzott fel az óhaj — bár mindenki elismerte az erdőőri szakiskolák működésének eredményes voltát —, hogy a szakoktatás kérdését rendezni kell. Reorganizálni szükséges a szakoktatást, mert az elmúlt idők tapasztalatai szerint kisebb-nagyobb hibák álltak elő, de olyan hibák, amelyekben segíteni lehet: ez volt az egyöntetű vélemény.

Ennek nyomán a szaklapokban megjelent cikkek, megtartott értekezletek eredménye lett az 1908. évben kiadott új szakiskolai szabályzat.

Ez kiemelte, hogy a szakiskolák célja az erdőgazdaság fejlődő igényeihez képest a tanulóknak a tulajdonképpeni erdővédelmi teendőkön kívül a műszaki segédszolgálat teljesítésében való jártasság elérése lett, de egyúttal a vadtenyésztés és vadászat intenzív gyakorlása is. Az oktatás továbbra is gyakorlati maradt s ennek érdekében a tanulók minden gazdasági munkát maguk végeztek el.

A felvétel feltételei voltak: 17—25 életkor (katonai altiszteknél a korhatár 28 év), hat elemi elvégzése, megfelelő testalkat, jó érzékszervek, kifogástalan magaviselet. A felvételnél előnyt jelentett a nagyobb előképzettség, a gyakorlati szolgálat

és végül az is, ha a jelentkező erdőgazdasági alkalmazott gyermeke volt.

A felvételi feltételeknél a reorganizálási törekvés lényeges módosítást vitt keresztül. A tanulójelöltek az iskolába csak felvételi vizsga letétele után kerülhettek. Ez is fontos újítás volt, mert csak így lehetett remény arra, hogy a nem kívánatos, léha elem távol marad.

A szakiskola tantárgyai a következők voltak:

1. magyar helyesírás és nyelvhasználat, irodai és számadási ügyvitel,
2. szépírás és rajzgyakorlat,
3. elméleti és alkalmazott mennyiségtan,
4. természettudományi alapismeretek,
5. politikai földrajz és történelem,
6. erdőmívelés,
7. erdővédelem,
8. erdőhasználat,
9. vadtenyésztés, vadászat, fegyverhasználat,
10. legelőgazdaság,
11. kisgazdaságok berendezése és kezelése,
12. törvények és rendeletek, közigazgatás,
13. mezőgazdaság (mező és rétmívelés, kertészet, gyümölcs-tenyésztés, méhészet, halászat),
14. háziipar,
15. egészségtan, első segélynyújtás, egészségi testgyakorlás.

A szakiskola kétéves tanfolyamának elvégzése után a tanulók végbizonyítványt kaptak és erdőőri szakvizsgára bocsátattak. A szakvizsga — háromtagú vizsgálóbizottság előtt — írásbeli és szóbeli részből állt s a tanuló, ha azt sikeresen letette, szakvizsgálati bizonyítványt kapott.

A kiadott szabályzatnak teljesen új rendelkezése volt a szakiskolai továbbképző tanfolyam életbeléptetése. A továbbképző célja lett — a szakiskola jóeredményű elvégzése és a szakvizsga megfelelő sikerű letétele után — az erdőszeti műszaki segédszolgálat terén teljesebb, ismeretet, gyakorlatot és önállóságot szereztetni a tanulókkal azért, hogy kisebb birtokok önálló kezelését elláthassák irányítás és ellenőrzés mel-

lett, sőt olyan feladatok megoldását is, amelyek nagyobb erdőgazdaságokban egyébként a szakképzett erdőtisztek feladata és munkaköre.

A tanfolyamon a tanulók oktatása kiterjedt az egyszerűbb mérőműszerek kezelésére, térképek szerkesztésére, kisebb építkezések tervének és költségvetésének készítésére, apróbb erdőbirtokok egyszerű üzemtervének összeállítására, továbbá a vadászatok rendezésére, a vadállomány szaporítására és vadaskertek létesítésére. Hangsúlyozottan kiemelte a szabályzat, hogy a tanulókkal lehetőség szerint egyénenként kell foglalkozni és oly mértékben, hogy mindenki elsajátíthassa teljesen az ismereteket. A tanfolyamot vizsga fejezte be s erről a tanulók bizonyítványt is kaptak.

A világháborúval a továbbképző tanfolyam megállt, viszont ehelyett 1918. év őszén Kaán Károly elgondolása alapján megnyílt a m. kir. erdészeti szakiskola Vadászerdőn 3 éves tanfolyammal. Az iskola megnyitásáról szóló pályázati hirdetés szerint a tanfolyam eredményes elvégzése jogosít kötött birtokokon és a magánbirtokok kisebb erdőgazdaságainál az erdészeti műszaki segédszolgálatra és az erdőgazdasági intézkedések végrehajtásának teljesítésére az erdőtiszt irányítása mellett, szabad birtokok kisebb erdőgazdaságainál ezenkívül pedig az összes erdőkezelési teendőök ellátására is.

A felvételhez szükséges volt 4 középiskola (polgári, gimnázium vagy reál) sikeres elvégzése, erdészeti szolgálathoz alkalmas erős testalkat, jó érzékszervek, 17—21 éves életkor.

Ugyanekkor az erdőőri szakiskola 2 éves tanfolyama helyett az egyéves erdőőri és vadőri iskola nyílt meg. A felvétel feltételei 4 elemi iskola elvégzése, 19—26 éves életkor (katonai altiszteknél 28 év), ép, erős testalkat, jó látó-, halló-, és beszélőképesség voltak. A felvételt — a jó anyag kiválasztása végett — felvételi vizsga előzte meg.

Az erdészeti, illetve későbbi címmel erdőgazdasági szakiskola szabályzatát 1920. évben adták ki. A felvételi feltételekben a régebbiekkal szemben eltérés az, hogy a tényleges felvétel előtt a tanulóknak egy évet erdészeti gyakorlati szolgálatban kellett tölteniök azért, hogy egyrészt tapasztalatokat, másrészt

olyan ismereteket szerezzenek, amelyek az iskolai oktatáshoz feltétlenül szükségesek. A gyakorlati év után felvételi vizsgára kerültek a tanulójelöltek.

A két évre terjedő tanfolyam tárgyai voltak:

1. mennyiségtan,
2. erdómívelés (talajtan, éghajlattan. erdészeti növénytan és a tulajdonképpeni erdóművelés),
3. erdővédelem,
4. erdőbecslés és rendezés alapelemei,
5. erdőhasználat,
6. erdészeti kisebb építkezések,
7. vadászat, vadászati gazdaság, fegyvertan,
8. törvények és igazgatás,
9. mezőgazdasági alapismeretek,
10. erdőgazdasági számvitel, könyvvitel és irodai ügyvitel,
11. rajz,
12. egészségtan és első segélynyújtás.

A tanfolyam végeztével a tanulók írásbeli és szóbeli részből álló szakvizsgára bocsáttattak és arról erdőgazdasági szakvizsgai bizonyítványt kaptak.

Tudvalevő, hogy magánuradalmainkba a vadászat révén sok idegen, főleg szláv eredetű inkább vadász, mint erdész került s ezeknek helyét voltak hivatva elfoglalni teljes készséggel és rátermettséggel azok, akik az erdőgazdasági szakiskolából kikerültek. Sajnos az erdőgazdasági szakiskola a Trianonban kierőszakolt határok között előálló nehéz gazdasági viszonyok között életképesnek nem bizonyult s ezért — bár az iskola teljesen meg nem szűnt — a felvétel 1928. év óta szünetel.

Az erdőőri és vadőri iskola egyéves tanfolyamának szabályzatát ugyancsak 1920. évben adták közre s ez, csekély módosításoktól eltekintve, ma is érvényben van.

Az új típusú iskolák célja az erdőőri és vadőri teendők ellátására, illetve olyan erdőgazdasági munkák elvégzésére való előkészítés, amely az erdőőr feladatát képezi és egyben elsajátítása a vadtenyésztési, vadápolási és vadászati teendőknek.

Az iskolába való felvételhez szükséges egy évi előzetes külső erdészeti és vadászati gyakorlati szolgálat okleveles erdő-

mérnök vezetése alatt álló erdőgazdaságban, erős testalkat, jó látó-, halló- és beszélőképesség, jó erkölcsi magaviselet, 18—26 év közötti életkor. A tanfolyam szeptember hónapban kezdődik és a következő év augusztus havának végéig tart. Az iskola jelenlegi tananyagbeosztása a következő:

1. írás (beleértve az erdő- és vadőri szolgálattal kapcsolatos írásbeli teendők elvégzését) és rajzgyakorlat,
2. mennyiségtan,
3. általános erdőgazdasági alapismeretek,
4. vadászati, vadtenyésztési és fegyvertani ismeretek, eb-
idomítás,
5. általános mezőgazdasági ismeretek,
6. az erdészeti, vadászati és halászati törvényekből az erdő-
és vadőri szolgálattal érintő rendelkezések,
7. egészségtan és első segélynyújtás.

A tanulók elméleti és gyakorlati kiképzésére az iskola vezetősége egyaránt gondot fordít, ügyelve mindig ezek mellett a legszigorúbb fegyelemre, helyes magatartásra és bajtársias érzületre. A tanulók évente kétszer, december és április hó második felében osztályoztatnak és erről — külön kérelemre — törzskönyvi kivonatot is nyernek. A tanfolyam sikeres befejezésével a tanulók erdő- és vadőri vizsgát tesznek s arról erdőőri vizsgabizonyítványt kapnak.

Ha végigtekintünk az 1883. év óta eltelt 50 esztendőn, akkor megállapíthatjuk azt, hogy az alsóbbfokú erdészeti szakoktatás sok változáson ment keresztül. Ebből következtetni lehet arra, hogy az újításokra az idők tapasztalatai alapján mindig szükség volt. De szükség volt módosításokra, sőt új iskolatípusokra az előbbitől eltekintve azért is, mert körülöt-
tünk a nagy világegés folytán megváltozott minden.

Más perspektíva, más célkitűzés volt még akkor, amidőn magunkénak vallhattuk büszkén a Kárpátok hosszú koszorúján megpihenő hatalmas erdőségeket: más a jelen célja, törekvése, feladata, amikor az erdészet igazi területeiről kilökve, szűk keretek közé szorítva, mindenéből kifosztva, de mégis reménykedve kell, hogy küzdjön, dolgozzon és eredményeket mutasson fel.

Az új erdőtörvénytervezet készítői az előképzettségnek, illetve az erdészeti szakképzettségnek reformálása folytán feltétlenül gondoltak az erdőőri és vadőri iskolának a mai kor, a jelenlegi világ és gazdasági helyzetéhez mért átalakítására, ami sok tekintetben kívánatos is lenne.

A négy régi erdőőri szakiskola: Királyhalom, Vadászerdő, Liptóújvár, Görgényszentimre közül csak Királyhalom változatlanul a miénk, — illetve a vadászerdeinek jogutódja a jelenleg Esztergomban működő erdőőri és vadőri iskola — a többi elveszett.

Az elmúlt ötven év eredményes munkája, a félszázados törekvések azonban feljogosítanak minket arra, hogy bízni tudjunk, hogy remélni merjünk a jobb jövőben és az erdészeti alsóbb szakoktatás régi nagy kereteiben.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Kedvezményes fűrészelt- és faragottfa-szállításra jogosult újabb feladó vasúti állomások. A Magyar Államvasutak Igazgatósága lapunk legutóbbi közlése óta a következő állomásokat vette fel a fűrészelt- és faragottfa kedvezményes feladóállomásai sorába: Csurgó, Nagykanizsa és Olaszliszka — Tolcsva.

Kedvezményes tűzifaszállításra jogosult újabb feladó vasúti állomás. A Máv. igazgatósága lapunk legutóbbi közlése óta a következő állomást vette fel a kedvezményes tűzifafeladó-állomásai sorába: Somogyjád.

Írói tiszteletdíjak. Az Országos Erdészeti Egyesület 1930. évi május hó 30-án tartott igazgatóválasztmányi ülésében elhatározta, hogy az egyesület 1930. évi július 1-étől kezdődően az Erdészeti Lapokban megjelenő cikkekért írói tiszteletdíjat fizessen. És pedig: a szerkesztő részéről átdolgozást nem igénylő cikkekért 16 oldalas ívenként 64 pengőt, fordításokért vagy átdolgozást igénylő cikkekért 16 oldalas ívenként 32 pengőt, egyszerű közleményekért 16 oldalas ívenként 24 pengőt. Szíves tudomásvétel végett közli a kiadóhivatal.
